

อนาคตภาพของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนใน ศูนย์เยาวชน เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

SCENARIO OF LIFELONG EDUCATION MANAGEMENT TO DEVELOP THE QUALITY OF LIFE OF THE YOUTH IN SPECIAL ADMINISTRATION ZONE IN SOUTHERN BORDER

จุฑารัตน์ คชรรัตน์* มนต์ทิwa ไชยแก้ว** นุรชีตา เพอแผละ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตและเพื่อนำเสนอภาพอนาคตที่เป็นไปได้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556-2565) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของเยาวชนในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใช้เทคนิคการวิจัยแบบ EDFR (Ethnographic Delphi Futures Research) และทำการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross-Impact Analysis) และวางแผนภาพอนาคต (Scenario Planning) เพื่อแสวงหาแนวคิดหรือบทบาทสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน การเตรียมตัวป้องกันและการเตรียมการต่าง ๆ สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556-2565) ที่ชัดเจนต่อไป ผลการวิจัยพบว่า

อนาคตภาพที่พึงประสงค์ (Optimistic-Realistic Scenario) จะต้องมีการกำหนดหลักสูตร/ เนื้อหาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในพื้นที่และคำนึงถึงความต้องการของชุมชนเป็นหลัก ไม่ควรรีดยีนโยบายมาจากต่างประเทศให้เน้นการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่ความเป็นพลเมือง รวมทั้งเร่งเพิ่มทักษะ/อาชีพในศตวรรษที่ 21 และทักษะการเรียนรู้ การสอนด้านภาษาอังกฤษ

* หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

** โรงเรียนวัดควนแพรกหา สำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาพัทลุง เขต 2
E-mail : monthiwa@hotmail.com

*** หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

อนาคตภาพที่ไม่พึงประสงค์ (Pessimistic-Realistic Scenario) ต้องไม่พิจารณาเรื่องความมั่นคงของมนุษย์มากกว่าความมั่นคงของรัฐในการกำหนดนโยบายการศึกษาในเขตพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

อนาคตภาพที่น่าจะเป็นไปได้มากที่สุด (Most-Probable Scenario) เกี่ยวกับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านหลักสูตร/เนื้อหา : เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ทุกฝ่ายเข้าไปมีส่วนร่วมให้มากที่สุด 2) ด้านวิธีสอน/กิจกรรม : สนับสนุนให้ปฏิบัติศาสนกิจตามศาสนาของผู้เรียนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมโดยมีการหลอมรวม บูรณาการศาสนา วิชาสามัญ สอดแทรกวิชาชีพเพื่อให้เยาวชนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพ 3) ด้านผู้สอน/วิทยากร : ครูจะต้องรักและเข้าใจท้องถิ่น มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริงจะต้องคำนึงถึงสัจธรรม (Truth) ความยุติธรรม (Justice) ความรัก (Love) และเสรีภาพ (Freedom) 4) ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม : สนับสนุนให้เอกชน พ่อแม่ ผู้ปกครอง องค์กรชุมชน สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคมอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยส่งเสริมให้สถานศึกษาระดมทรัพยากรบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปรชาญชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิในชุมชน/ท้องถิ่นเพื่อเป็นผู้สอนและพัฒนาการเรียนรู้อย่าง 5) ด้านการวัดและการประเมินผล : มีวิธีการประเมินผลอย่างหลากหลาย ควรเน้นการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี ปฏิรูปการทดสอบมาตรฐานในระดับประเทศเป็นการทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจและทักษะ (Literacy - Based Test) ซึ่งสามารถประยุกต์เนื้อหาเข้ากับโจทย์จริงในชีวิตประจำวันได้และนำผลการทดสอบมาตรฐานระดับประเทศแบบใหม่ไปสร้างความรับผิดชอบในระบบการศึกษา เช่น การประเมินผลงานของครู การประเมินสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ

คำสำคัญ : เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ การศึกษาตลอดชีวิต เยาวชน

ABSTRACT

Purposes of the present study were 1) to survey problems and needs of lifelong education management for quality of life of the youth in special administration zone in the southern border (SAZSB) and 2) to present the possible scenario for lifelong education management for quality of life of youth in the SAZSB. In-depth interviews were conducted for problems and needs survey. Ethnographic Delphi Futures Research, Cross-impact analysis, and Scenario planning were also employed for searching of ideas and roles of educational agencies and related organizations. The results may be used for making policies, strategies, measures for promoting lifelong education management and for quality of life of youth in the SAZSB in the next decade. The results revealed that;

The Optimistic-realistic Scenario showed that curriculum and learning contents should agree with ways of life and needs of people in this area. The curriculum development should not be based only on foreign theory. The following contents should be emphasized in the lifelong education curriculum; nation's history, civics, vocational skills of the 21th century, and English communication skills.

The Pessimistic-realistic Scenario suggested that educational policy making in the SAZSB should not emphasize human stability than national security.

The Most-probable Scenario for lifelong education management for quality of life of youth in the SAZSB can be divided into 5 scenes. Firstly, various clusters of people in the SAZSB should get involve in lifelong education curriculum process.

Secondly, teaching methods and activities in the youth center should equally allow the youth to conduct their religious activities. Religious and vocational skills should be included in the leaning activities, thus the youth can use these skills for their jobs in the future.

Thirdly, teachers and trainers should love and understand nature of the SAZSB area. They should have authentic spirit of teachers and should consider in principle of truth, justice, love, and freedom.

Fourthly, private sectors, parents, community organizations, religious organizations, local businesses, and other organizations should be promoted to participate in education process. The youth center should recruits allvalued-human resources in the community for youth learning activities, for examples, local wisdomand local experts.

Finally, various measurement methods should be employed in learning measurement process. Standardized national test should be reformed to be a literacy-based test which should conform to the youth's daily life situations. A new standardized national test results should be used for educational accountability, for examples, teacher and learning center evaluation.

Keywords : Special Administration Zone In Southern Border Lifelong Education Youth

1. บทนำ

เยาวชนเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าอย่างยิ่งของประเทศ เป็นกำลังสำคัญที่จะสืบทอดความเป็นไปของสังคมและพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต ซึ่งเด็กและเยาวชนทุกคนถือเป็น

ทรัพยากรมนุษย์ที่ต้องได้รับการพัฒนาตามศักยภาพเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข จึงกล่าวได้ว่า คุณภาพของเยาวชนในชาติจัดเป็นทรัพยากรมนุษย์ ที่เป็นสิ่งสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเมืองประเทศชาติจะพัฒนาได้นั้นมิได้ขึ้นอยู่กับการเงินหรือทรัพยากรธรรมชาติหากแต่ขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนที่จะสามารถจัดการกับทรัพยากรอื่นๆ อย่างมีประสิทธิภาพและทำให้เกิดความสมดุลในสภาพแวดล้อมเพื่อพัฒนาไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2555 : 8) (Green and Happiness Society) หากแต่จากสภาวะสังคมในปัจจุบันที่ต้องเผชิญกับปัญหาทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ส่งผลให้สภาพสังคมเปลี่ยนแปลงไป อีกทั้งการก้าวเข้าสู่ยุคของความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทำให้ความเจริญทางด้านวัตถุเพิ่มมากขึ้นแต่ความเจริญทางด้านจิตใจกลับลดลงเยาวชนกำลังเผชิญกับปัญหาที่รุนแรง โดยจะเห็นได้จากเยาวชนในสังคมเกิดปัญหาในด้านต่างๆ มากมาย ทั้งปัญหาความรุนแรงในครอบครัว ปัญหายาเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร มีพฤติกรรมเสี่ยงและประพฤติตัวไม่เหมาะสม (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2554 : 10) ปัญหาทั้งหลายมาจากตัวของเยาวชนเองและจากผู้ใหญ่ซึ่งสร้างปัญหาให้กับเยาวชนรวมทั้งกระแสโลกาภิวัตน์ ระบบเศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาที่ทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ในกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากสภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทยที่ประชาชนต้องอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางสังคมที่วิกฤติและอันตรายนานาประการ รวมถึงไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึงตลอดจนขาดโอกาสการเข้ารับบริการทางการศึกษาในระบบเป็นจำนวนมากและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับชาติมากนั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, [18 ตุลาคม 2558])

รัฐบาลได้มีนโยบายที่ต้องการให้พื้นที่ของจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ จังหวัดสตูล จังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดนราธิวาส และ 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ อำเภอยะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย เป็น “เขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้” ที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วนเนื่องจากจังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทยเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะพิเศษมากกว่าท้องถิ่นอื่นๆ ทั้งทางเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านการศึกษาที่ต้องจัดให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมให้เกิดสันติสุขเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเพื่อความเป็นเอกภาพอย่างยั่งยืนในพื้นที่ (เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์, 2550) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนเพื่อการมีชีวิตที่เป็นปกติสุขในสังคมจึงเป็นการพัฒนาตนเองเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ปรับปรุงการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องและรองรับกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งการมีคุณภาพที่ดีประกอบด้วยองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านร่างกาย (Physical Domain) 2. ด้านจิตใจ (Psychological Domain) 3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) และ 4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) (สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล, 2540 : หน้า 45) แผนพัฒนาประชากรในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555- 2559) ในเรื่องของโครงสร้างประชากรของประเทศไทยที่กระทบ

ต่อระบบการจัดการศึกษาของชาติ โดยข้อมูลของสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ระบุว่า อัตราเด็กที่หลุดออกจากระบบการศึกษาเพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่เป็นเด็กชายและมีแนวโน้มก่อปัญหาอาชญากรรมหรือสร้างความรุนแรงมากขึ้น ขณะนี้มีเด็กที่หลุดจากระบบการศึกษาประมาณ 5 ล้านคน ทั้งกลุ่มเด็กในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน แรงงานเด็ก แม่ค้ารายวัน เด็กด้อยโอกาสและเด็กยากจน ทางออกของเรื่องนี้คือ การปรับระบบการศึกษาในระบบให้มีความยืดหยุ่น ดึงเด็กและผู้สูงอายุเรียนรู้ร่วมกันเพื่อส่งเสริมให้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้สูงอายุและชุมชน ขณะเดียวกันก็ต้องเร่งคลอด พ.ร.บ. จัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อจัดการศึกษาให้กับเด็กที่หลุดนอกระบบไปจนถึงผู้สูงอายุเพราะเป็นกฎหมายที่ยืดหยุ่นรองรับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสังคมไทย (สยามรัฐ, 2557 : 11) สำนักงานการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยได้รับมอบหมายก็ได้จัดทำแผนการจัดการศึกษาพร้อมทั้งสำรวจจำนวนเด็กที่ตกหล่นจากระบบโรงเรียนที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีจำนวนทั้งสิ้น 9,805 คน แยกเป็นตกหล่นจากระบบโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 3,331 คน ตกหล่นจากระบบโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 185 คน และตกหล่นจากระบบโรงเรียนสังกัดโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม/สถาบันการศึกษาปอเนาะ จำนวน 6,289 คน สำหรับจังหวัดที่มีกลุ่มเด็กที่ยังไม่จบการศึกษาภาคบังคับสูงสุด คือ 5 อำเภอใน จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย อ.จะนะ อ.นาทวี อ.สะบ้าย้อย อ.เทพา และ อ.สะเดา มีจำนวน 2,632 คน รองลงมาคือจังหวัดปัตตานี 2,461 คน จังหวัดยะลา 2,408 คน จังหวัดนราธิวาส 1,848 คน ส่วนที่น้อยที่สุดคือ จังหวัดสตูล 456 คน (อติภา พิสมนต์, (26 มิถุนายน 2557) : 13)

การวิจัยเรื่องอนาคตภาพของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จึงมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นการจัดการศึกษาตลอดชีวิตโดยให้ประชากรไทยทุกช่วงวัยมีการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้อย่างทั่วถึงและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, [18 ตุลาคม 2558]) สอดคล้องกับข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)และวิสัยทัศน์ประเทศไทยสู่ปี 2570 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552 : 24) ที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญกับ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong learning) โดยกำหนดเป็น “ยุทธศาสตร์การพัฒนาคณะผู้สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน” กล่าวคือ เป็นการศึกษาที่ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เพิ่มโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพให้กับประชาชนอย่างทั่วถึงเพื่อสนองความจำเป็นและความต้องการในการเรียนรู้ของบุคคลและชุมชน และเป็นกระบวนการจัดการศึกษาในภาพรวมที่จะสนองความต้องการทางการศึกษาของแต่ละบุคคล แต่ละกลุ่ม ตั้งแต่การศึกษาสำหรับเด็กไปจนถึงการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่อย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องตลอดชีวิต (UNESCO, 1970 : 71) ดังนั้น การจัดการศึกษาตลอดชีวิตเป็นวิธีที่เหมาะสมกับกลุ่มเยาวชนที่เรียนจบแล้วในโรงเรียนปกติหรือไม่ได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติแต่ต้อง

ออกไปทำงานเพราะการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการจัดการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นสูงในทุกๆ ด้านไม่ว่าเรื่อง การกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาในการจัดการศึกษา การวัดและประเมินผล รวมทั้งเนื้อหาและหลักสูตรก็สามารถกำหนดให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของเยาวชนนอกระบบโรงเรียนได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ที่ระบุหลักการของการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียนต่อเนื่องตลอดชีวิต มีความเสมอภาค มีการกระจายอำนาจให้เครือข่ายเน้นศักยภาพกำลังคน ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายในการสร้างสังคมอุดมปัญญา กลยุทธ์สำคัญในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ.2551 ได้แก่ การลงไปสร้างกระบวนการการเรียนรู้ให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่อยากจะเรียนรู้ สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาให้กับตนเอง สังคม และชุมชนได้อย่างแท้จริง เพราะในสภาพความเป็นจริงบริบทของชุมชนย่อมมีความแตกต่างกัน สภาพ ปัญหาและความต้องการ ความอยากรู้อยากเรียนของคนในแต่ละพื้นที่ก็ย่อมแตกต่างกันตามไปด้วย ดังนั้น กระบวนการจัดการเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จึงมีความจำเป็นสำหรับการค้นหา รูปแบบ วิธีการ หลักสูตร และเนื้อหาให้สอดคล้องตรงกับความต้องการของผู้ใช้บริการโดยให้มีการประสานสัมพันธ์กันทั้งในด้านความต่อเนื่องของเวลา (ตลอดช่วงชีวิตคน) และเนื้อหาสาระที่คนเราจะต้องนำความรู้ไปใช้ตลอดชีวิต ผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจ ต้องรู้ว่าหลักสูตรและเนื้อหาที่คนในพื้นที่หรือชุมชนต้องการคืออะไร เป็นหลักสูตรและเนื้อหาที่เยาวชนหรือคนในชุมชนสนใจอยากจะเรียนหรือไม่ เมื่อเรียนแล้วเกิดประโยชน์สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้น การจัดการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนเนื่องจากเป็นกระบวนการเพื่อความเจริญงอกงามของเยาวชน โดยถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับคนทุกกลุ่มอายุ และเป็นแนวทางที่ช่วยให้เยาวชนได้พัฒนาศักยภาพของตนในการพัฒนาประเทศทั้งในระดับปัจเจกบุคคลและสังคม โดยที่กฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติให้การจัดการศึกษายึดหลักการที่สำคัญประการหนึ่งคือเป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ซึ่งเป็นการศึกษาที่ผสมผสานระหว่างการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หากแต่ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาปรากฏว่า มีปัญหาต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงแก้ไขหลายประการ โดยเฉพาะคุณภาพการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารจัดการ รวมทั้งการเพิ่มโอกาสทางการศึกษา หน่วยปฏิบัติยังไม่มีอิสระและความคล่องตัวในการบริหารและการจัดการศึกษาเท่าที่ควร การให้บริการการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสยังไม่ทั่วถึง การศึกษาตลอดชีวิตขาดเนื้อหาและวิธีการที่เหมาะสมที่จะทำให้มีสัมฤทธิ์ผลตามที่ควร ขาดการปรับปรุงกฎระเบียบที่จะเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้การศึกษาตลอดชีวิตยังไม่เป็นวิถีชีวิตของคนในชาติ รวมทั้งยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษา แม้ว่าจะมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเป็นกลไกขับเคลื่อนหลักการและเจตนารมณ์ของกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่สำคัญกลไกหนึ่งก็ตาม เพื่อให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวิถีชีวิตของคนในชาติทุกคนเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา สามารถพัฒนา

คุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งการสร้างสรรค์ระบบการศึกษาและเรียนรู้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการพัฒนาประเทศที่มีศักยภาพอย่างแท้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554 : 12)

การจัดการศึกษาตลอดชีวิตในปัจจุบัน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สังกัดสำนักงานปลัดกระทรวง กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 เป็นกฎหมายในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งได้กำหนดบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและการพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง แต่กลไกดังกล่าวยังไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดการศึกษาตลอดชีวิตที่บรรลุตามหลักการและเจตนารมณ์ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประชาชนในชาติได้อย่างแท้จริง เนื่องจากการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจะต้องมีองค์กรที่รับผิดชอบโดยตรง ตั้งแต่ระดับชาติจนถึงระดับท้องถิ่นอันจะเป็นหลักประกันได้ว่าประชาชนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาอย่างเท่าเทียมกันและมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างแท้จริงเพื่อให้การศึกษาตลอดชีวิตเป็นวิถีชีวิตของคนในชาติอย่างแท้จริงและคนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพและสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีโอกาสเรียนรู้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตอันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ การปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 – 2561) รัฐบาลได้ให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยอย่างมีคุณภาพในทุกระดับและทุกประเภทการศึกษา ให้บรรลุวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ” โดยเฉพาะได้ดำเนินการจัดให้มีศูนย์การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมในทุกพื้นที่ เติมเต็มระบบการศึกษาให้รองรับการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้อย่างแท้จริง ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อแสวงหาแนวคิดหรือบทบาทสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์ แนวทางการจัดการศึกษา การส่งเสริม สนับสนุน การเตรียมตัวป้องกันและการเตรียมการต่าง ๆ สำหรับการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556-2565) ที่ชัดเจนต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. สสำรวจสภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

2. เพื่อนำเสนอภาพอนาคตที่เป็นไปได้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556-2565)

3. ขอบเขตของการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลักสูตรการเรียนการสอนนอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ในเขตพัฒนาพื้นที่เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 29,342 คน (จังหวัดนราธิวาส 7,245 คน จังหวัดปัตตานี 10,512 คน จังหวัดยะลา 7,299 คน จังหวัดสตูล 2,194 คน จังหวัดสงขลา 4 อำเภอ คือ จะนะ นาทวี เทพา และสะบ้าย้อย 2,092 คน) (สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย, [18 ตุลาคม 2558])

กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับประชากรเป้าหมาย โดยการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมด เนื่องจากในทางปฏิบัติไม่สามารถทำการศึกษาประชากรทั้งหมดได้ เพราะปัญหาและอุปสรรคในด้านค่าใช้จ่ายและเวลาในการศึกษา จึงต้องมีความจำเป็นจะต้องกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับงานวิจัย โดยใช้เกณฑ์กำหนดขนาดและวิธีคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการยอมรับในการศึกษา โดยผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหลักสูตรการเรียนการสอนนอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ในเขตพัฒนาพื้นที่เฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 395 คน ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นว่าประชากรมีโอกาสรับเลือกเป็นตัวแทนของประชากรในการวิจัย ผู้ศึกษาได้ใช้สูตรคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Taro Yamane ที่ความคลาดเคลื่อน 0.05 (วรณี แกมเกตุ, 2551 : 283)

เมื่อแทนค่าตามสูตรของ Taro Yamane จะได้ดังนี้

$$n = \frac{31,250}{1 + (31,250 \times 0.05)^2}$$

$$= 395 \quad \text{คน}$$

เมื่อคำนวณด้วยสูตรดังกล่าวตามวิธีของ Taro Yamane จากประชากรจำนวนทั้งสิ้น 31,250 คน จึงกำหนดประชากรที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง (n) จำนวนทั้งสิ้น 395 คน ที่ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ (e) 5 เปอร์เซ็นต์

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แบบสอบถามกับคืนมาจำนวน 365 ชุด โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นหญิงจำนวน 200 คน (ร้อยละ 54.80) เป็นชายจำนวน 165 คน (ร้อยละ 45.20)

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาในการศึกษาในกิจกรรมได้แก่ สภาพปัญหาและความต้องการของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ซึ่งแยกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักสูตร/เนื้อหา 2) ด้านวิธีสอน/กิจกรรม 3) ด้านผู้สอน/วิทยากร 4) ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม และ 5) ด้านการวัดและการประเมินผล

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยอนาคต (Future Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟาย (Delphi technique) และการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ (Cross Impact Analysis) โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้

การเลือกผู้เชี่ยวชาญงานวิจัยนี้มีกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คนที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในการตอบคำถามและให้ข้อมูล การเลือกสรรกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ หมายถึง การพิจารณาผู้ที่ได้รับการฝึกฝนและมีความรู้เป็นเลิศในเรื่องนั้นๆ และรวมไปถึงผู้ที่มีประสบการณ์สามารถให้ข้อมูลที่ผู้วิจัยต้องการได้ การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญเพื่อใช้ในการงานวิจัยที่ใช้เทคนิคเดลฟายมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากผลการวิจัยจะถูกต้องมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยคัดสรรมาในงานวิจัยนี้จะนำเทคนิคการเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) มาใช้ในการเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเป็นการเลือกตัวอย่างในลักษณะการสร้างเครือข่ายข้อมูล โดยเลือกจากหน่วยตัวอย่างกลุ่มแรกและตัวอย่างกลุ่มนี้เสนอบุคคลอื่นที่มี ลักษณะใกล้เคียงต่อไปโดยสามารถแบ่งกลุ่มตัวอย่างได้เป็นสี่กลุ่มดังนี้ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้จำนวน 6 คน กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านเด็กและเยาวชน จำนวน 2 คน และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน 2 คน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross Impact Analysis) จากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 50 คน โดยแบ่งเป็น 5 กลุ่มตามพื้นที่ของเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส

ภาพที่ 1 กระบวนการในการทำวิจัย

5. ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ปัญหา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาเป็นรายด้าน

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านหลักสูตร/เนื้อหา	3.35	0.54
ด้านวิธีสอน/กิจกรรม	3.12	0.70
ด้านผู้สอน/วิทยากร	3.04	0.84
ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม	3.00	0.83
ด้านการวัดและการประเมินผล	3.14	0.75

ผลการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจากการรายงานของเยาวชนเมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านหลักสูตรหรือเนื้อหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยมีค่าเฉลี่ย 3.35 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.54) รองลงมาคือด้านการวัดและประเมินผลที่มีค่าเฉลี่ย 3.14 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.75) ต่อด้วยด้านวิธีสอนหรือกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 3.12 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.70) และด้านผู้สอนหรือวิทยากร ค่าเฉลี่ย 3.04 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.84) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดด้านบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม ที่มีค่าเฉลี่ย 3.00 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.83)

ตารางที่ 2 ปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรกของแต่ละด้าน

ด้าน	ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านหลักสูตร/เนื้อหา	จำนวนรายวิชามากเกินไป	3.65	0.82
	เนื้อหาในแต่ละรายวิชามากเกินไป	3.51	0.79
	เวลาเรียนในแต่ละรายวิชาสั้นเกินไป	3.38	0.75
ด้านวิธีสอน/กิจกรรม	ใช้วิธีการสอนแบบบรรยายเป็นหลัก	3.41	0.80
	ให้เรียนรู้จากหนังสือเป็นหลัก	3.35	0.90
	ขาดกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียน	3.21	1.07
ด้านผู้สอน/วิทยากร	ผู้สอนมีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียน	3.20	1.03
	ผู้สอนคนเดียวสอนหลายวิชามากเกินไป	3.19	1.13
	ผู้สอนขาดความรู้ความชำนาญในวิชาที่สอน	3.18	1.15
ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม	ผู้เรียนมีภาระงานประจำไม่สามารถมาเรียนได้	3.28	1.04

	ขาดแคลนสื่อเทคโนโลยี	3.18	1.11
	หนังสือเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา	3.14	1.06
ด้านการวัดและการประเมินผล	การวัดผลใช้ข้อสอบปรนัยเพียงอย่างเดียว	3.40	0.94
	เนื้อหาที่สอบยาก ไม่ตรงกับที่เรียน	3.25	0.98
	จำนวนวันที่สอบมากเกินไป	3.23	1.03

เมื่อพิจารณาปัญหาการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของแต่ละด้านเป็นรายข้อ สามารถระบุปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรกในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านหลักสูตร/เนื้อหาพบว่าปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสามอันดับสูงสุดได้แก่ปัญหาจำนวนรายวิชาที่มาก เนื้อหาในแต่ละวิชามีปริมาณมาก แต่ให้เวลาเรียนสั้นเกินไป

ด้านวิธีสอน/กิจกรรม พบว่าเป็นปัญหาเกี่ยวกับวิธีการสอนที่ผู้สอนสอนแบบบรรยายเป็นหลักโดยให้เรียนรู้จากหนังสือ และขาดกิจกรรมเสริมนอกห้องเรียน

ด้านผู้สอน/วิทยากรพบว่าปัญหาเกี่ยวกับจำนวนผู้สอน 2 ข้อ คือมีจำนวนผู้สอนน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนผู้เรียน และจำนวนวิชาที่สอน นอกจากนั้นยังเป็นปัญหาผู้สอนที่ขาดความชำนาญในวิชาที่สอน

ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อมพบว่าปัญหาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสภาพการจัดเวลาเรียนที่ตรงกับเวลาที่ผู้เรียนมีภาระงานประจำทำให้ไม่สามารถมาเรียนใน อีกสองปัญหาเป็นปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่มีการขาดแคลนสื่อเทคโนโลยีและหนังสือเรียนมีจำนวนไม่เพียงพอกับจำนวนผู้เรียน

ด้านการวัดและการประเมินผลพบว่าปัญหาที่เกี่ยวกับรูปแบบของการวัดและประเมินผลที่ใช้ข้อสอบแบบปรนัยเป็นส่วนใหญ่ ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของเครื่องมือที่มีเนื้อหาที่ไม่ตรงกับที่เรียน และเนื้อหาที่สอบยาก นอกจากนั้นยังมีปัญหาเกี่ยวกับจำนวนวันสอบที่มากเกินไป

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความต้องการ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพความต้องการเป็นรายด้าน

ด้าน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านหลักสูตร/เนื้อหา	3.37	0.55
ด้านวิธีสอน/กิจกรรม	3.64	0.59
ด้านผู้สอน/วิทยากร	3.71	0.59
ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม	3.71	0.61
ด้านการวัดและการประเมินผล	3.73	0.64

ผลการศึกษาความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตจากการรายงานของเยาวชน เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านการวัดและประเมินผล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.73 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.64) รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อม และ ด้านผู้สอนหรือวิทยากร ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 3.71 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 และ 0.59 ตามลำดับ) ต่อด้วยด้านวิธีสอนหรือกิจกรรม ค่าเฉลี่ย 3.64 (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดด้านหลักสูตรหรือเนื้อหา ที่มีค่าเฉลี่ย 3.37 (ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.55)

ตารางที่ 4 ความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรกของแต่ละด้าน

ด้าน	ปัญหา	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ด้านหลักสูตร /เนื้อหา	หลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียน	3.69	0.84
	หลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน	3.67	0.94
	หลักสูตรที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน	3.65	0.98
ด้านวิธีสอน /กิจกรรม	มีสื่อการเรียนรู้ที่สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง	3.87	0.81
	ให้นักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น	3.73	0.82
	จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องทุกสัปดาห์	3.71	0.88
ด้านผู้สอน /วิทยากร	ครูผู้สอนมีความตั้งใจในการสอน	3.85	0.83
	ครูผู้สอนมีความสามารถในการสอนสามารถอธิบายเนื้อหาที่สอนให้เข้าใจได้	3.79	0.80
	ครูผู้สอนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสม	3.76	0.91
ด้านบรรยากาศ /สภาพแวดล้อม	มีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของนักศึกษา	3.90	0.78
	ห้องเรียนสะอาด เงียบสงบ เย็นสบาย	3.80	0.92
	มีสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยพร้อมใช้	3.77	0.86
ด้านการวัดและ การประเมินผล	มีเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้ชัดเจน	3.82	0.88
	แจ้งเกณฑ์การตัดสินผลการเรียนให้ผู้เรียนทราบ	3.79	0.85
	การตัดสินผลการเรียนอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรม	3.77	0.85

เมื่อพิจารณาความต้องการการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของแต่ละด้านเป็นรายข้อ สามารถระบุความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรกในแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านหลักสูตร/เนื้อหา พบว่าความต้องการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสามอันดับแรก ได้แก่ ความต้องการหลักสูตรที่ปรับเปลี่ยนได้เหมาะสมกับผู้เรียน หลักสูตรที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชนและหลักสูตรผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

ด้านวิธีสอน/กิจกรรม พบว่ามีความต้องการให้จัดหาสื่อที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง จัดกิจกรรมให้นักศึกษามีส่วนร่วมมากขึ้นและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องสัปดาห์

ด้านผู้สอน/วิทยากร พบว่าเป็นความต้องการเกี่ยวกับความตั้งใจในการสอนของผู้สอน ความสามารถในการสอน และบุคลิกภาพของผู้สอน

ด้านบรรยากาศ/สภาพแวดล้อม พบว่าสองข้อแรกเป็นความต้องการเกี่ยวกับสถานที่ คือมีสถานที่สำหรับจัดกิจกรรมของนักศึกษาและ ห้องเรียนสะอาด เงียบสงบ เย็นสบาย อีกข้อเป็นความต้องการเกี่ยวกับสื่อคือมีการมีสื่อที่ทันสมัยพร้อมใช้

ด้านการวัดและการประเมินผล พบว่ามีความต้องการเกี่ยวกับการกำหนดเกณฑ์การตัดสินให้ชัดเจนและแจ้งให้ผู้เรียนทราบ อีกข้อหนึ่งเป็นความต้องการให้ตัดสินผลการเรียนอย่างบริสุทธิ์ ยุติธรรม

6. อภิปรายผล

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ด้วยตนเอง โดยใช้เทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) การใช้ แบบสอบถามปลายเปิดในรอบแรก แล้วทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากผลการสอบถามในรอบแรกแล้ว นำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม รอบที่ 2 ในแบบเลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 สเกล นำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่ามัธยฐาน และพิสัยระหว่าง ควอไทล์และตำแหน่งที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในการตอบแบบสอบถามรอบที่ 2 ของแต่ละ คำถามสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ร้อยละมัธยฐาน ฐานนิยม ความแตกต่างระหว่างค่ามัธยฐานกับค่าฐานนิยม ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์นำผล ที่ได้มาสรุปและสร้างอนาคตภาพจากการทำวิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบภาคตัดขวาง (Cross Impact Analysis) เป็นขั้นตอนของการประเมินสถานการณ์ที่ได้จากการจากการทำเดลฟายโดยสร้างเมตริกซ์ของเหตุการณ์และผลของแนวโน้มโดยสร้างทั้งแนวนอนและแนวตั้ง และทำการวิเคราะห์โดยที่ทำการเครื่องหมายลงในเมตริกซ์ว่าความเป็นไปได้แค่ไหนและแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์ต่างๆการวิเคราะห์เมตริกซ์ผลกระทบไขว้ของอนาคตภาพโดยใช้เกณฑ์ค่ามัธยฐานเช่นเดียวกับเทคนิคเดลฟาย (Delphi Technique) และใช้ค่าเปอร์เซ็นต์ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของ ตัวแปร

ตารางที่ 5 ความคิดเห็นต่อภาพอนาคตในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษ

หน้า (พ.ศ.2556 – 2565) ของผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้

ภาพอนาคต	ความเห็นต่อภาพอนาคต			
	Mean	Median	Mode	Std.Deviation
อนาคตภาพทางบวก	4.19	5.00	5.00	0.42
อนาคตภาพทางลบ	3.12	2.00	2.00	0.00
อนาคตภาพด้านหลักสูตร/เนื้อหา	4.08	4.00	4.00	0.52
อนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรม	3.73	4.00	4.00	0.52
อนาคตภาพด้านผู้สอน/ วิทยากร	4.23	5.00	5.00	0.42
อนาคตภาพด้านบรรยากาศสภาพแวดล้อม	4.90	5.00	5.00	0.32
อนาคตภาพด้านการวัดประเมินผล	4.60	5.00	5.00	0.52

ผลจากการเก็บข้อมูลการวิจัยโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ผลกระทบไขว้ (Cross – Impact Analysis) จากผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 10 คน พบว่า ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้เห็นด้วยกับภาพอนาคตโดยมีภาพอนาคตในด้านบรรยากาศ / สภาพแวดล้อม เป็นภาพที่เห็นด้วยมากที่สุดและด้านการวัดประเมินผลและด้านผู้สอน/ วิทยากรเป็นอนาคตภาพที่เป็นไปได้มากที่สุด และด้านวิธีสอน/กิจกรรมมีความเป็นไปได้ที่จะเกิดขึ้นน้อยที่สุด

ตารางที่ 12 ค่าผลกระทบระหว่างอนาคตภาพในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565)

ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาตลอดชีวิต	ค่าผลกระทบต่อภาพอนาคต						
	1	2	3	4	5	6	7
1. อนาคตภาพทางบวก	X	-	1.19	1.91	0.72	0.62	0.30
2. อนาคตภาพทางลบ	0	X	0	0	0	0	0
3. อนาคตภาพด้านหลักสูตร/เนื้อหา	1.44	-	X	2.16	0.52	0.59	0.82

4. อนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรม	0.11	-	0	X	0	0.36	0.24
5. อนาคตภาพด้านผู้สอน/ วิทยากร	0.89	-	0.75	2.91	X	1.83	0.88
6. อนาคตภาพด้านบรรยากาศ / สภาพแวดล้อม	0.05	-	0	0	0.43	X	0
7. อนาคตภาพด้านการวัดประเมินผล	0.13	-	0.12	1.04	0.37	0.48	X

ค่าผลกระทบระหว่างอนาคตภาพในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนในศูนย์เยาวชนเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2556 – 2565) ในส่วนผลของปฏิสัมพันธ์จากเมทริกซ์ผลกระทบไขว้ พบว่า อนาคตภาพทางบวกส่งผลกระทบต่อภาพอนาคตด้านหลักสูตร/เนื้อหาและภาพอนาคตด้านวิธีสอน/กิจกรรม ภาพอนาคตด้านหลักสูตร/เนื้อหาส่งผลกระทบต่ออนาคตภาพทางบวกและอนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรม อนาคตภาพด้านผู้สอน/ วิทยากรส่งผลกระทบต่ออนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรมและอนาคตภาพด้านบรรยากาศ /สภาพแวดล้อม อนาคตภาพด้านการวัดประเมินผลส่งผลกระทบต่ออนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรม อนาคตภาพด้านวิธีสอน/กิจกรรมพบว่าไม่มีแนวโน้มของปฏิสัมพันธ์ที่จะส่งเสริมเหตุการณ์อื่นๆ

7. กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีได้รับงบประมาณสนับสนุนจากฝ่ายชุมชนและสังคม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และงบประมาณสมทบจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.) ขอขอบคุณ ดร.อมรวิชช์ นาครทรรพ ผศ.ดร.เลขา ปิยะอัจฉริยะ และ ดร.จุฬารักษ์ มาเสถียรวงศ์ ที่มองเห็นและให้โอกาสผู้วิจัยได้เข้ามาเรียนรู้ประสบการณ์และได้รับการถ่ายทอดความรู้ที่มีค่าอย่างยิ่ง ทั้งความรู้ด้านการวิจัยทางสังคมศาสตร์และความรู้ อันเกี่ยวกับเขตพัฒนาพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่หลากหลายประเด็นและหลากหลายมุมมอง ซึ่งถือว่ามีประโยชน์ต่อผู้วิจัยอย่างหาค่ามิได้ ขอขอบคุณ รศ.ดร.ทงศักดิ์ คุ่มไข่น้ำ รศ.ดร.สมจิต แดนสีแก้ว และ พ.อ.ดร. สมคิด ทับทิม ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะแก่งานวิจัยซึ่งถือเป็นอีกหนึ่งแนวคิดที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับใช้กับงานวิจัยชิ้นนี้

ขอขอบคุณน้องๆ เยาวชนในพื้นที่พิเศษเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนภาคใต้สำหรับมิตรไมตรี ข้อเสนอแนะแนวคิดตั้งแต่ต้นจนจบโครงการ ทั้งประเด็นการวิจัย แนวคิดเกี่ยวกับ ภาพอนาคตของการจัดการศึกษาตลอดชีวิตที่หลากหลาย รวมถึงปัญหาที่พบเจอได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นประสบการณ์และความรู้ของผู้วิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิด ความเท่าเทียมด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของสังคมไทย โดยหวังให้การศึกษาเป็นเครื่องสะท้อนความเคารพในประวัติศาสตร์ ศาสนา และความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่ควบคู่กับการให้การศึกษาที่มีคุณภาพที่จะวางรากฐานอนาคตที่ดีให้แก่เยาวชน ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ที่เอื้ออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลตลอดการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้ถือเป็นจุดเริ่มต้นการทำงานวิจัยเพื่อให้เกิดความเท่าเทียมด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้วิจัย ทุกความรู้และประสบการณ์ที่ได้จากโครงการวิจัยนี้เป็นสิ่งที่ผู้วิจัยจะเก็บรักษาไว้และพัฒนาให้ยิ่งขึ้นไป หวังเป็นอย่างยิ่งว่างานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนยุทธศาสตร์การศึกษาในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ทั้งในระดับของการออกแบบการเรียนรู้ใหม่และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นการศึกษาตลอดชีวิตที่มีคุณภาพเพื่อการเจริญงอกงามอย่างมั่นคงของเยาวชนในพื้นที่ต่อไป

บรรณานุกรม

- Philip H. Coombs. (1973). **Non-Formal Education for Rural Development: Strengthening Learning Opportunities for Children and Youth.** Interim report prepared by the International Council for Educational Development.
- The Adult and Continuing Education of Korea. (2007). **Finding Places for Asian Lifelong Educational in Globalizing World.** International Conference 2007. Seoul, Korea.
- UNESCO. (1970). **An Introduction to Lifelong Education.** Paris: UNESCO.
- World Bank. (2002) **Lifelong Learning in the Global for Developing Countries.** OCED: The World Bank Education.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2555). **การศึกษาและพัฒนามาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์.** กรุงเทพมหานคร : มปท.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2554). **แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555 – 2559.** กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- วรรณิ์ แกมเกตุ. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์.** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สยามรัฐ. (21 สิงหาคม 2557) **วอน รบ. เร่งผลักดัน พรบ.การศึกษาตลอดชีวิต เอื้อเด็กนอกระบบ – รับสังคมคนสูงวัย.** กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบเอ็ด พ.ศ.2554 – 2559.** [ออนไลน์]
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2554). **นโยบายและยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนการ ปฏิรูป การศึกษาด้านการเพิ่มโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้.** กรุงเทพมหานคร : สำนัก

นโยบายด้านการจัดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง(พ.ศ.2552 – 2559)**. กรุงเทพมหานคร : พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ครั้งที่ 2. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุวัฒน์ มหัตนรินทร์กุล. (2540). **เปรียบเทียบแบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุด 300 ตัวชี้วัดและ 26 ตัวชี้วัด**. กรุงเทพมหานคร.

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ. (2550). **รายงานการวิจัย เรื่อง สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพมหานคร : วีทีซี คอมมิวนิเคชั่น.